Ч. 117 (11.085). Львів, субота 28. травня 1927. Poczłowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік XLV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол. За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 151 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Населення України.

Львів, 27. травня 1927.

На цілій території Радянської України відбувся, як відомо, дня 17. грудня 1926 р. загальний всенародній перепис. Сумаричне число населення України на основі того перепису ми вже подали. Воно висловлюється цифрою 28.871.785 душ. Однак досі ми не мали змоги познайомити наших читачів з деталічними цифрами останнього перепису з тої простої причини, що їх не мали. Досі вспів статистичний уряд УСРР поробити деталічні підсумки перепису сільського населення України та побудувати на тій підставі деякі дуже цікаві висновки відносно руху населення на протязі останніх 30 літ та накреслити перспективи розвитку населення України на майбутнє. Відгомін тих праць статистичного уряду находимо вже і на сторінках радянської української преси. Ось у харківських „Вістях" з дня 15. травня стрічаємо цікаву та дуже богату в цифровий, джерельний матеріял статтю М. Авдієнка п. н. „Населення України за останні тридцять років". Цю статтю використовуємо разом з її даними для обзнайомлення наших читачів з процесом зменшування і зросту українського населення останніми літами.

Коли порівняємо загально цифри трьох останніх переписів населення на теперішній території УСРР., то дістанемо ось який образ зросту: 9. лютого 1897 р. було на цій території 21,221.789 душ, в 1914 р. було 28,014.867; в 1926 р. було 28,871.785. Тут відразу впадає нам у вічі факт величезного приросту в часі між 1897 р. і 1914 р. та сильне заломання приросту в часі між 1914 і 1926 р., отже в часі великої війни, а потім революції та громадських воєн. Коли в першому періоді зріст рівнявся 32 відсоткам (6.793.078), то в другому виносить заледви 3,1 відсотків (856.918). Іншими словами, за цілих 13 літ не прибуло на Україні навіть міліон населення. Та в тій добі від 1914—1926 р. треба розріжнити ще два періоди до і по 1923 р. До 1923 року населення України переходило такий процес: в 1914 р. мало приросту 17,9 відс., в 1915 лише 1,5 відс.; в 1917 зменшилося на 4,6 відс.; в 1919 меншало на 6,2 відс., в 1920 аж на 13,1 відс., а в 1922 зменшилося вже лише на 4,5 відс. В 1923 р. наступив перелім, бо в тому році зявився приріст на 17,6 відс., в 1924 р. на 24,2, а в 1925 на 22,5 відс. Колиб від 1914 р. приріст населення йшов таким темпом як до 1914 р., то що року прибувалоб пересічно по 400 тисяч душ, або разом зрослоб на цілих 5 міліонів душ. Тимчасом приріст виявився цифрою 856.918 душ. Іншими словами Україна втратила за часи великої війни й особливо революції та громадських воєн аж чотири міліони сто пятьдесять тисяч душ населення. Колиж рахувати зріст українського населення на території УСРР за час від 1897 р. по кінець 1926, то він унаглядніюється за цілих 30 літ у відс. цифрою **36**. Розглядаючи теперішній стан населення, не можемо поминути такого процесу як еміграція. Але й тут розріжняємо еміграцію двоякого, а точніше то навіть троякого роду, яка мусіла вплинути на теперішній стан населення. Була цілком нормальна еміграція сільського земельного чи там рільничого населення ще перед війною. Тоді від 1900 до 1914 р., як подає Авдієнко на основі даних статистики, виемігрувало за межі нинішньої території УСРР. аж 1,241.000 душ. В часи революції зявилася політична еміграція, що спричинила здається теж біля пів міліона всякої військової та цивільної еміграції з України і то не лише національно української, але й польської, російської та жидівської, яку всеж треба звати територіяльно українською.

Колиб її взяти на увагу, то загальна цифра нинішнього населення значно змінилась би. На всякий випадок разом з еміграцією теперішнє населення Радянської України виносилоб найменше 31 міліонів. Про політичну еміграцію Авдієнко ні словом не згадує. Так само не згадує про ту селянську еміграцію, що пливе вже останніми часами поза межі УСРР у пошуканні за земельним варстатом праці, а якої можнаб навіть від 1923 р. по нинішний день нарахувати кілька сотень тисяч, якщо не пів міліона.

Зі статті довідуємося, що населення України виявляє нині значно більші тенденції приросту ніж населення інших радянських республик. Крім того бачимо з цифрового порівнання між приростом населення України та інших европейських держав, що Україна стоїть під тим оглядом теж на першому місці. На основі теперішніх преміс зросту українського населення радянські статистики віщують Україні в порівнанні з іншими державами такі перспективи розвитку: Німеччина зможе подвоїти своє населення за 50 літ, Англія за 60, Франція за 700, Росія за 40, а Україна подвоїть своє населення за 35 літ. Як бачимо, то перспективи зросту українського населення дуже світлі.

Тепер є на Україні 13,972.737 мужчин і 14,899.048 жінок. Всього сільського населення є 23,624.594 (81 проц.), а в тім 11,538.¢64 мужчин і 12,186.030 жінок. Міське населення має 5,247.191 душ (18·2 проц.), в тому 2,534.173 мужчин і 2,713.018 жінок. Як бачимо, то жінки всюди переважають, але не в такій мірі, як в інших країнах.

Не можемо тепер не звернути уваги на національний склад сільського населення України, — про такий же склад міського населення, на жаль, нема ще підсумків статистичного уряду і будуть вони аж при кінці року. Отже серед сільського населення є 20,668.260 українців (87·69 проц.), 1,295.867 москалів (5·49 проц.), 369.553 поляків (1·57 проц.), 359.226 німців (1·53 проц.), 352.787 жидів (1·50 проц.), 250.724 молдаван (1·06 проц.) і 273.064 інших (1·16 проц.).

При цьому цікаво підкреслити, що є кілька округ, де українці творять майже 100 проц. сільського населення, наприклад Ніжинська 99·9, Роменська 99·03, Чернигівська 99·07, Лубенська 99·26. Крім того є 22 округи, де число українців перевищує 90 відсотків населення. Найменше українців серед селян теперішньої молдавської автономної республики. бо тільки 50·46 проц., отже все таки більшість. Подрібно стан в округах тієї республики представляється ось як: Луганська округа має серед сільського населення 59·84 проц. українців, Мелітопільська 61·02 відс. Одначе це не шкодило більшовикам утворити на території тих округ АМСРР. При тій нагоді не зашкодить ще подати, де серед сільського населення найбільше москалів. Отже найбільше їх у цих округах: Луганська 36·95 проц., Мелітопільська 23·30 проц., Глухівська 20·71 проц., Харківська 17·47 проц., та Ізюмська 15·09 проц.

Щоби заокруглити цей огляд спинимося ще коротенько на українських містах, хоч найцікавішої справи, а саме національного складу населення міст подати не можемо. Міста, як сказано, мають 5,247.191 населення. В часи революції скількість його була сильно впала. Міста були малощо не на половину обезлюднені. Щойно від 1923 р. починається в них поважний приріст. 15. березня 1923 р. було в них лише 4,268.000, а за три і три четвертині років зросло воно на 979.200, або кругло на міліон. З того по підрахункам статистики на природний приріст припадає заледви 255.800 душ, а решта 723.400 на т. зв. механічний приріст, тобто на наплив зі села. Іншими словами рік-річно приростає в українських містах природно і механічно пересічно по 193 тисячі душ населення. Приріст це не малий, але й не великий, коли взяти на увагу пролетаризацію сільського населення, що рветься до міст за працею. Нині українські міста всього припливу населення зі сіл приняти не можуть. А наслідком того, твердить Авдієнко, по селах збільшується зайве число населення на 300—400 тисяч душ річно. Для спролетаризованого сільського населення такий стан, очевидно, не навіває світлих перспектив життя. І радянська влада бореться з тим явищем при допомозі намаганої індустріялізації всього господарства, якої тепер важко досягнути.

В. М.

За відродження українських міст.

Є на світі нація, яка майже не має селянства. Коло 90 проц. того народу живе по містах, працюючи в промислі і торговлі. Маю на думці англійців, які за свої промислові вироби дістають від інших народів хліб та всяку поживу. Але ні історія ні сучасність не знає життя здатного народу, який би цілою своєю масою порпався коло землі по селах, а в містах жив і творив хтось інший. Нація, що признала би такий стан за нормальний, сама добровільно підписала би для себе смертний присуд.

Справді. Тепер як ніколи в житті всіх народів і держав місто має рішаюче значіння. Місто — центр виробу матеріяльних цінностей, в місті зосереджене духове життя нації. Характер матеріяльної і духової творчости міста надає вираз характерові цілої країни. Новітня нація є продуктом не так антропольогічного, як психольогічного порядку. Нині місто, а не село виявляє і формує душу нації. Остаточне сформування нашої національної душі може статися тільки тоді, коли українське місто дасть народові все те, чого культурна людина потребує. Тоді на віки щезне серед нас таке явище, як ренегатство; тоді кожна українська душа, яку перенаселене село викидає до міста, не буде національною втратою, а навпаки скріплятиме наші національні позиції по містах.

За останніх 5 літ український дрібний хлібороб доконав просто чудес на організаційно-економічнім полі. Організаційний змисл народу знайшов правильний шлях, яким дійде до порятунку. Та всі ті зусилля хлібороба можуть піти намарне, коли в такім же темпі не розпічнеться організаційно-економічна робота по містах. А то з тої ясної причини, що над країною пануватиме завжди той, хто в місті найбільше творить матеріяльних і духових цінностей. Не треба бути марксістом, щоби признати, що буйна духова творчість народу розвинеться тільки тоді, коли найкраще зорганізуємо і найширше розгорнемо творення матеріяльних цінностей по містах. Без опанування міської продукції та обміну важко народові засвоїти віру в гарні історичні перспективи нації.

З цього погляду проблема українського міста стає проблемою життя українського народу. А як так, то не шкода жадних зусиль, щоби мету осягнути, ніяких жертв, щоби перебрати до своїх рук творення можливо всіх потрібних нам матеріяльних цінностей.

Хтож і як має таке всенаціональне завдання реалізувати? На щастя, маємо вже досвід з економічної організації селянства. Його методи можемо положити в основу відродження українського міста. Як там, так і тут має взяти справу у свої руки той, хто в цьому безпосередньо матеріяльно найбільше заінтересований: українські промисловці і робітники. Вони мають виявити волю до життя в системі українського народнього господарства, вони мають взяти у свої руки почин і провід у справі відродження українського міста, т. є українські промисловці і робітники мусять гуртом взятися за організацію постачання українського народу всім тим, чого він потребує. По виконанні цього завдання можна буде думати про експанзію. Це перша засада. Другою засадою праці над відродженням українського міста має служити оперття на власні зорганізовані сили. Тільки безпосередньо заінтересовані і зорганізовані творці матеріяльних цінностей, спираючися на власну організацію і власні сили, матимуть змогу переконати цілу суспільність, що справа міської продукції є справою всенародньою і тим самим звязати свій організаційний рух, направлений на самозбереження, з загально-національним рухом за відродження українського міста, як підстави національного буття. Інакше відродження наших міст на віки остане гаслом, якому здійснення не судилось.

Правильність цих думок входить у свідомість усе ширших кол заінтересованих. З них, видко, виходили українські промисловці та робітники, що є зорганізовані в Т-ві „Зоря", коли, в порозумінні зі спорідненими т-ми (Міщанське Братство та ін.) зорганізували у Львові спеціяльну „Комісію для організації промислу і торговлі", що має присвятити свої праці справі відродження українських міст. Комісія має завдання викликати організацію подібних комісій по всіх містах і містечках української землі. Комісія бере на себе організацію Львова та обєднання діяльности місцевих комісій. Комісія приняла в загаль-

---

Передвиборче Повітове Жіноче Віче

відбудеться

у Винниках в неділю 29. травня

в салі читальні Просвіти в год. 3. попол. Реферують делегатки Союзу Українок зі Львова.

кому нарисі таку програму своєї роботи, яка може послужити зразком і для праць місцевих комісій.

В коротких словах програму що можна звести до отсього:

1) Зібрати та зорганізувати всіх українських творців матеріяльних цінностей по містах в ціли піднесення їх матеріяльного добробуту та глибшого звязання з українською культурою.

2) Самозахоплючий рух міських робітників і промисловців перетворити у всенаціональний рух, послугуючись для того пресою, вічами, відчитами і т. п.

Через спеціяльну статистично - економічну комісію досліджувати стан нашого промислу в ціли устаління нашої економічної політики у містах та розвязки проблеми про національно корисний обмін цінностями поміж українським містом і українським селом.

В такі сухі три точки мас життя влити богатий, ріжнобарвний зміст. З досвіду знаємо, що воля є рішаючим чинником при досяганні якихось суспільних завдань. Не маємо підстав думати, що українські громадські робітники по містах є гірші від таких же по селах, а тому маємо певність, що відродження українського міста в нас не за горами.

Міста, за Вами черга!

М. Корчинський.

Перед громадськими виборами.

Передвиборча акція на терені Сх. Галичини в повному розгарі. Село зрушилося і насторожилося в надії, що після 15-ти літ стану *ex lex* шляхом громадських виборів можна буде вернути до правильної громадської господарки, до плянової самоврядної політики. Активність мас зросла, як ніколи. Майже щоденно то тут — то там відбуваються інформативні зібрання і довірочні наради, на яких громадяни познайомлюються з основами комбінованої виборчої ординації, переводиться вибори громадських комітетів, намічується кандидатів до громадських рад та обговорюється засоби боротьби з надужиттями і зловживаннями наказних війтів і їх клік. Не лишається позаду і місто. Також тут український елемент проявляє збільшену активність та робить заходи, щоб у міських радах здобути відповідне представництво. Розуміється передвиборча акція є далеко живіша і ширша, як це можна оцінювати по дописах в українській пресі.

Передвиборчі зловживання.

Наші противники були мабуть переконані, що ми будемо ставитися як не зовсім пасивно, то щонайменше байдужо до розписаних виборів. Колиж побачили українську активність, а головно широко розведену передвиборчу акцію Українського Нац.-Демокр. Обєднання, затрівожилися. В першу чергу місцеві чинники, наказні комісарі, громадські писарі і їх кліки, в підготовчій виборчій добі почали виявляти, що вони вміють. Вертають в повній силі т.зв. галицькі вибори, які тепер треба буде перехрестити на „малопольські". Отже не вписується на виборчі лісти українських громадян, головно там, де є менша або більша горстка упривілеєних поляків, а зате вписується всіх поляків і то навіть таких, що в громаді не живуть. Намагаючись захопити щонайменше перше виборче коло, вставляється до нього всіх поляків, кольоністів, ріжношерстних мешканців двірського простору і молодші учительські сили (які по закону мають право голосувати в третьому колі). Розділ на виборчі кола переводиться довільно, а перевірку податкових квот роблять податкові уряди неможливою, не видаючи податкових табель. Також забороняється робити відписи податкових лист. Наказні війти, їх кліки і ворожі українському народові елементи покапно займаються фабрикацією карних донесень проти найсвідоміших українських громадян, щоби таким чином позбавити їх активного і пасивного виборчого права. Крім того наказні війти не додержують усяких законом установлених формальностей, щоби на випадок своєї програної мати основу для внешення протестів і уневажнення переведених виборів.

По деяких містах робиться ще непоборні перепони з вписуванням українських громадян до четвертого кола, вимагаючи особистого зголошення з цілою низкою всяких документів, які звичайно треба виробляти власним коштом.

Одначе всі ці штучки, перепони, надужиття і зловживання не спинюють передвиборчої акції серед українського громадянства. Передвиборчий рух є в повному ході. Які будуть його наслідки, — побачимо.

Переляк у польському таборі і удар на тривогу.

Підвисшена активність українських мас викликує переляк у польському таборі. Наші противники органічно не можуть погодитися з думкою, що може скінчитися стан *ex lex* і звязана з ним штучна перевага польського елементу в громадських управах. Бажаючи зберегти безправний „стан посідання", польська преса бє на тривогу.

„Газета Поранна" нарікає, що українці ведуть живу передвиборчу акцію.

„Коли в польських газетах богато уваги присвячується елементарним нещастям в Америці або спробам перелету через Атлянтик, всі українські часописи від двох тижнів найбільше місця й уваги присвячують виборам. Коли про якнебудь безпосередню агітацію по селах (?!) з польської сторони не чується, а в деяких містах ледві розпочато тихі, повні взаїмного недовіря розмови в справі зблькування лист, по українській стороні бачимо щодня кілька а то й кільканадцять віч і довірочних нарад. Як гриби по дощі виростають виборчі комітети. Найкращі львівські агітатори є в постійній подорожі по провінції; а серед них один з найактивніших — о. прелат Куницький, що особисто поучує селян про „політичну ситуацію" і їх „виборчі обовязки". Наскільки по селах — на основі дотеперішних даних — вибори принесуть значну побіду українським націоналістичним елементам, остільки в містах і містечках ключ ситуації мають жиди. Можливости є чотири: або жиди підуть з ліберальними польськими групами, або з націоналістичними українськими, звідки звалюються все сердечніші оферти і запросини, або — як при соймових виборах — самостійно і на власну руку, а вкінці без спільного знаменника, ріжно — згідно з льокальними умовинами. З тих можливостей **найменше правдоподібною здається нам кооперація з українцями.** І то не так ізза гострої антисемітської кампанії, яку донедавна вела ще українська преса, як радше ізза характеру українських виборчих кличів. Їх крайність, їх протидержавне забарвлення мусить відкинути кожного, хто кермується політичним розумом".

Не думаємо встрявати в розмову з цим органом ізза його страхіть. Однак коли мати на увазі, що нинішня *„Газ. Поранна"* є **жидівсько-польським** органом (більшість акцій мають жиди і то не асимілятори, але сіоністи!), то становище цього органу (хоч і не впливового) булоб несприятливою прогнозою для українсько-жидівської кооперації в містах.

Систематично лякає жидів усіми муками польського пекла направацький *„Dziennik Lwowski"* (який так „направився" в останніх часах через зменшення субсидій, що його купив відомий газетний промисловець Гродке). Мовляв, жидівсько-українська кооперація при міських виборах кинулаб на жидів пляму „протидержавности", збудилаб приспаний польський антисемітизм і т. ін. Видно, що „малопольські" чи так „червенські" направяки стихійно бажалиб запрягти жидів до свого „державницького" воза. Львівський „Зайонек правди ржечипосполітей" видав на днях відозву до громадян львівського, станиславівського і тернопільського воєвідства, у якій на зразок циґана з великою ложкою хотів би весь „саморжонд" загорнути під свою батуту.

„На тому (себ-то східно-галицькому) терені праці — промовляє він до своїх „ворожан" — мусите навчитися працювати спільно з тими, які хоч і признаються до іншої — як ми — національности, разом з нами заселюють нашу дільницю (добра, що хоч разом з нами!). Не через розбуджування національної чи віроісповідної ненависти веде шлях до могутности держави, але через обєднання зусиль усіх відломів населення, людей доброї волі і чистих рук, що безоглядно і льояльно стоять на ґрунті польської державности".

Отже пп. направяки бажають командувати самоврядним життям у Сх. Галичині, маючи по одній стороні льояльних жидів, а по другій стоячих льояльно на ґрунті польської державности з **витягненими** і брудними руками хліборобів. З метою склеїти цю чесну трійцю скликують вони на 5. червня краєвий зїзд до Львова, присвячений виключно справі самоврядування. Та ледві чи їх мрії і жагучі бажання здійсняться колинебудь.

„**Слово Польске**" затрівожилось вічами Укр. Нац.-Дем. Обєднання і можливістю ревізії дотеперішньої подарункової політики наказних війтів, мужів довір'я „організацій народових". З допису про українське віче в Теребовлі довідуємося, що українці постановили лавою піти до виборів.

„Русини є певні побіди до тої міри, що на вічу обіцювали собі в майбутніх громадських радах занулювати всі громадські ухвали (себ-то всі безправства наказних війтів і їх „байратів"! — Ред.), що обіймають дотацію громадських ґрунтів **на польські суспільно-освітні цілі.** Заплітний, як адвокат, повинен би радше звернути увагу своїм товаришам і

о. ЗИНОВІЙ ФЛЮНТ.

Мої спогади про д-ра Івана Франка.

Покійного Івана Франка пізнав я, будучи учнем гімназії в рр. 1888, 1889, в домі мого шваґра, покійного о. Івана Кузіва в с. Дидьові, турчанського повіту. Туди зїзджалися на ферії на коротший або довший час передові наші люди. В домі о. Івана гостювали покійні вже: професор Дамян Гладилович, антропольоґ Федір Вовк, який робив свої поміри між бойками, письменник Осип Маковей*), та вчений Володимир Гнатюк.

Іван Франко гостив у Дидьові кілька разів, то сам, то з дружиною Ольгою та дітьми. Прегарна, загишна, гірська околиця з вючимся між лісистими горами Сяном, мусіла манити покійного поета, який на феріях хотів відпочати. Гостинний дім о. Івана Кузіва був усе отвертий для наших передових людей. Він, будучи людиною глибоко очитаною та прегарним оповідачем, любив товариство письменників, між якими відпочивав душею, забуваючи, як мені говорив, те сирітство, в якому жив, поздовівши дуже вчасно.

Пок. Франко так полюбив околицю в Дидьові, що хотів купити кусник поля, поставити хату, щоби на ферії мати куди виїхати. Зразу носився з пляном купити готову хату в самому селі, згодом самому будувати. Справа тяглася довго, однак вкінці розбилася об незвичайно високу ціну, яку бойки поставили за ґрунт. Справою купна мав ще занятися о. Іван, не міг однак довести її до кінця, бо Франко згодом, по трусах на попівстві, перестав бувати в Дидьові та перенісся на ферії куди інде.

Франко цінив о. Івана за його гостинність, та за преінтересний дар оповідання. Неодну річ написав Франко на канві оповідань покійного. Оповідання „Чума" обробив поет з розказів о. Івана про гірського пароха о. Матковського.

Проживаючи й собі часто на феріях у Дидьові, чув я, як поет читав свої новелі та поезії. Як була на дворі слота, то сидів він у крайній кімнаті і писав, або читав, або пересиджував у кухні (нераз тільки у спідному одінні) та читав. Книжка лежала на столі, а під столом робив сіть на рибу, яку пристрасно любив ловити в Сяні. Бувало, розбереться, закине в тонь сіть, ввійде до води зі словами: „Помагай Боже.." й нераз цілісінький день бовтається по воді. Не минав і найглибшого місця у ріці, вміючи стоячки утримати рівновагу у воді. Ми хлопці бігали за ним берегами, страшили патиками рибу та носили за ним одіж і зловлену рибу.

З бойками покійний поет мало заходив у розмову, уважаючи їх мало інтересними. Цікавився однак їхніми звичаями, просив пок. о. Івана, щоби він списав їх весільні обряди та звичаї. Їх за підмогою о. Івана видала потім друком дружина поета.

В неділі та свята поет ходив до церкви, читав Апостола і сильним голосом співав з дяком у крилосі. Вернувши з церкви, нераз довго за столом диспутував з о. Іваном на тему прочитаного Апостола, бо св. Письмо знав докладно. Ніколи я не чув, щоби Франко свої антирелігійні погляди ширив між людьми, а навпаки. З оповідань о. Івана знаю, що він уважав віру сильною підоймою темних бойків!*)

В домі о. Івана пізнав пок. поета покійний дідич, цісарський шамбелян Волковіцький, одружений з графянкою Потоцькою. Це була людина бувала та високо культурна. Уважав Івана Франка своїм приятелем, то нераз цілими днями, як Ів. Франко не ходив на рибу, пересиджував в домі о. Івана і вів з поетом дискусії на всякі теми. Говорив шамбелян по французьки, або по польськи, Франко все по українськи. Як чув я від пок. о. Івана, зразу уважав дідич Франка людиною необразованою, який, як виразився; „два а два счислити не вміє", бо Франко говорив зразу мало й до розмови не мішався. Лише час від часу „пришпилив" влучним словом дідича в його фантазіях і таким чином став цей пізнавати, що Франко небуденна людина. Пізнавши його ближче, не переривав товариських звязків аж до виїзду Франка з гір.

З моїм тіточним братом, пок. Антоном Березинським, поет гостив кілька разів у мого покійного батька о. Михайла в Грозьові, з яким ходив часто на лови.

Одних ферій (в липні 1889 р.) загостили до Дидьової з поетом гості з України: Сергій Деґен і його сестри Наталка і Марія, діти російського генерал-майора. Приїхали вони у наші гори виключно на відпочинок: ходили по лісах, збирали гриби (що й Франко любив), ягоди, купалися у Сяні. Нікуди з села не виїздили, ані з ніким в селі не сходилися. Їх побут в Дидьові скінчився однак і для них і для пок. о. Івана фатально. А поет Франко від того часу перестав бувати в Дидьовій.

Як українські гості вертали домів, їх арештовано у Львові, поміщено в інквізиті, де одна з Деґенів з гризоти та поневірки померла. А пок. о. Іван зазнав багато неприємностей. Підозріваючи українських гостей в шпіонажі, влада зарядила в домі о. Івана трус. Налякана тета (теща о. Івана) Леонтина Березинська, повідомлена заздалегідь про намірений трус знакомим жандармом п. Приймою, спалила зі страху чи не половину цінної бібліотеки о. Івана, та всю переписку з поетом. З димом пішли і старі метрики, так була залякана стара тета! Цей трус налякав о. Івана так, що він заперестав гостити в своєму домі наших передових людей. І Франко перестав бувати в його домі, щоби не наразити його на труси та на можливі неприємности з боку духовної влади. Бо при цім трусі вийшло на яву, що Франко проживав „як небезпечний чоловік" у домі о. Івана під надзором жандармерії... Ми, діти, дивилися на поета з подивом, та радо товаришували йому в його ловлі риб. Бувало, й цілий день не івши, бовталися ми з поетом по Сяні. Усе в вишиваній сорочці, нагадував він нам рибалку „Панаса Крутя", і так ми його між собою і прозвали.

Згодом перебував Франко в домі мого знайомого о. Северина Борачка в Яйківцях коло Журавна. З ним відвідав я раз Франка в його домі у Львові. Покійний пізнав мене відразу та згадав про гарно прожиті хвилі в домі о. Івана в Дидьові. Коротенько згадав і про мого покійного батька в Грозьові. „Ладних щосьте старого відвідали", сказав на прощанню...

Ледви, чи був би тоді пішов з нами на рибу—постарівся, та змінився уже...

В Грабі 23. VI. 1926

*) Гл. Автобіогр. Осипа Маковея: „Літ. Наук. Віст." XI. 1926.

*) Гл. „Новий Час" 1926 в спогадах о. Волчанського

УНДО„ що ухвали громади (?!), затвердженої вищою секвестраційною владою, не дається змінити, що грунту раз заінтабульованого не можна відібрати..."

Ось що найбільше болить канібалістичний орган і тому „малопольські" пепесівці зі шкури лізуть, щоби довести до відкликання розписаних громадських виборів.

На культурному фронті.

Нова українська культурна станиця.

Львів, 28. травня 1927.

З учорашнім днем розпочала у Львові свою правильну діяльність нова українська культурна установа непересічного значіння. Є нею: Видавнича Книгарня і Випозичальня „Ізмараґд", кооператива з відповідальністю уділами. Завданням цеї установи створити українську випозичальню книжок у Львові та позасновувати свої філії по всіх важніших осередках західно-української національної території. Поруч з тим кооператива „Ізмараґд" має на меті подавати українській громаді відповідну літературу, в першу чергу перекладну, високої літературної вартости, а крім того засновувати книгарні, комісові (для постачання книжок провінції) і роздрібні. Видавничо-книгарська діяльність і випозичування книжок — це головні завдання нової установи.

Потреба такої установи вже давно була крайно пекуча. Війна знищила велику більшість наших і так нечисленних та невеличких бібліотек по товариствах і приватних домах. Нові границі, щільно обдротовані, відмежували нас від сходу і заходу. Слабість нашого видавничого руху, анемічність літературної і видавничої продукції, запроторення нас у культурне гетто, — все те примушувало наших діячів застановлятися над нашим духовим обідніням.

Перед війною піддержували ми сякий-такий звязок з німецькою культурою і користувалися її творчими здобутками. Одночасно через Наддніпрянщину сягали до нас посередні впливи російської і французької культури. Помітний культурний рух розвивався й у нас, в Галичині, а передвоєнна діяльність Українсько-руської Видавничої Спілки записана золотими буквами на сторінках нашого видавничого руху. Поруч з тим проводили свою живу діяльність й інші, менші видавництва.

Повоєнна доба застала нас культурно голими і босими. Непрохідна ризька границя відрізала нас від культурного руху Києва і Харкова, також утратили ми звязок зі заходом. Наш нововідбудований видавничий рух находиться в пеленках. А у світі відбувається великий і глибокий процес на культурному фронті, витворюються нові вартости, зявляються нові таланти. А ми? Ми живемо в свому тісному культурному гетті, не знаючи й не відаючи, що діється в світі, що там твориться, чим живе і що леліє нова генерація людства. В повоєнній добі ми стали культурними безбатченками, вдоволяючись тільки газетами, і то, правду кажучи, тільки прихапцем. Наше загальне обідніння катастрофально відбилося на обемі і всесторонности преси. Змушена в невеличкому обемі займатися біжучими подіями, преса в теперішньому моменті не має спромоги присвячувати уваги загально-культурним справам. Ясно, що внаслідок витворених умов, загальний культурний рівень, головно нашої інтелігенції, стає — порівнянно з передвоєнним — все нижчий і нижчий. До того ж польська книжкова продукція, польська оригінальна і перекладна з чужих мов література, заливає нас усе більше і більше. Подана в польському внутрішньому і зовнішньому одязі польська літературна продукція, часто невисокого культурного рівня, катастрофально впливає на розговірну і навіть письменську мову пересічного нашого інтелігента. Коли ви сьогодні розмовляєте зі західно-українським інтелігентом, все одно з Галичини чи з Волині, то він на-половину говорить по польськи, хоча й українськими словами. Наша розговірна мова стає по духу польською. Навіть гірше! У наших інтелігентів, головно у жіноцтва, вона переходить в українсько-польський жарґон навіть щодо вислову. Всі звороти, чемностеві форми, технічні вислови — все те у нас підбите польщиною, яка всіми щілинами (через школу, уряди, пресу і книжку) втискається до нас, викривлюючи нашу мову, обнижуючи культурний рівень, перетинаючи розвитковий шлях нашої національної культури.

Ясно, що як так далі піде, як українське громадянство власними зусиллями і засобами не буде протиставитися тому походові, то затратить свою душу, а може і свою мову, не говорячи вже про культурний занепад.

Маючи на меті оживити український видавничий рух та дати українській читаючій публиці українську книжку, а одночасно відновити звязок з культурою сходу і заходу, щоби вирвати нас з культурного гетта, ще перед кількома літами гурток львівських громадян — заходами проф. М. Галущинського — покликав до життя українську випозичальню, першу того покрою українську установу на західно-українських землях. Кілька літ українська випозичальня, з невеличких початків, розрослася в досить поважну установу. Однак недостача грошевих засобів і недостача відповідного льокалю стали на перепоні розвитку тієї установи. Українська випозичальня кілька літ містилася „кутом" в одній з українських установ. Також форма приватної спілки обмежувала розвиткові спроможности тієї випозичальні. Бажаючи створити ширші основи для розвитку цеї корисної культурної установи, спільники постановили — так сказатиб — зрезиґнувати зі своїх власницьких прав, перетворити приватну спілку в кооперативу і притягнути до української випозичальні загал нашої інтелігенції. Намічену мету здійснено. Дня 15. грудня 1926 р. львівський окружний суд зареєстрував цю установу під фірмою: „Видавнича Книгарня і Випозичальня „Ізмараґд", кооператива з відповідальністю уділами у Львові". До Надзірної Ради кооперативи ввійшли: проф. М. Галущинський (голова), ред. Ф. Федорців (секретар) і дир. Іван Іжицький. Дирекцію творять: М. Матчак, П. Постолюк й Ів. Пеленська.

Вибрана управа розпочала жваву діяльність у напрямі розбудови кооперативи. Це було тим більше потрібне, що польський уряд заповів видання нового промислового закону (у формі декрету президента держави), про знесення книгарських концесій. І справді той закон вже підписано. З тією хвилею по всіх осередках нашої землі — як гриби по дощі — почнуть рости польські і жидівські книгарні, поширюючи у нас чужинну книжку, накидаючи її на кожному кроці читачеві і покупцеві. А ми, як звичайно, лишимося позаду, бо ми непідготовані. Яка з цього шкода може повстати для нашої культури, для розвитку нашої книжкової продукції, літературної творчости і дальшого перетворювання психіки нашого громадянства під чужими впливами, — зайвим хіба було би говорити.

Нова управа намітила розпочати видавництво найновішої европейської літератури, поробити відповідні кроки для відкриття кількох філій на провінції, заснувати поки-що комісову книгарню, вивінувати вже істнуючу випозичальню новими творами, щоби притягнути до неї більшу кількість читаючої публики і т. і. Та — як звичайно — на перепоні тому всьому стали недостача грошевих засобів і недостача відповідного льокалю. Після довгих заходів останню перепону на днях усунено. Дякуючи високо громадянському становищу Дирекції Земельного Банку Гіпотечного, а в першу чергу завдяки незвичайно прихильному відношенню до справи гол. директора Вп. д-ра Леся Кульчицького, кооператива „Ізмараґд" одержала прекрасний льокаль в камениці банку при вул. Словацького ч. 14. Там перенесено вже випозичальню (понад 6.000 книжок) і з вчорашнім днем розпочато правильне ведення агенд.

Другу недостачу, а саме брак грошевих засобів старається управа кооперативи усунути через притягнення нових членів. З тією метою перед місяцем вислано до богатьох відомих громадян окремі повідомлення, прохаючи їх вступити в члени кооперативи „Ізмараґд". Таких запросин вислано понад 300. Та — на жаль — відгук досі доволі слабий. Вписове до кооперативи виносить 15 зол. у золоті (себ-то 30 зол.), а один уділ 50 зол. у золоті (себ-то 100 зол.) Вписове по можности треба заплатити одноразово, а уділ (пай) можна сплачувати ратами, найменше 10 зол. місячно. Управа кооперативи на бажання висилає почтові складанки (конто Почт. Щад. 153.445).

При цій нагоді звертаємо увагу українського громадянства, а головно української інтелігенції, на велике значіння нової культурної установи. Кому дорогий розвиток української культури, оживлення української книжної продукції і поширення читальництва серед української публики, той не повинен легковажити справи, не повинен відтягатися від членства в кооперативі „Ізмараґд", тільки і зі свого боку придбати цеголку для здвигнення гідного нас будинку під назвою: українська книжка.

М. В.

МИКОЛА ГОЛУБЕЦЬ.

Підземний Львів.

(Слідами зрівнених з землею церков старого Львова.)

(Докінчення.)

До пізніших церков, яких не занотували середньовічні хроніки, належить Преображенська або Спаська, яка стояла в бік від давн. вул. Широкої (нин. Городецької) на нин. Болоню „за камяним мостом". Вперше згадується в 30-их рр. XVI. віку і як найбідніша з передміських парохій простояла ледви до 2. половини XVIII. в. В 1774. р. була вона вже в цілковитій руїні а її скромні мастности приділені до пятницької церкви. Саму церкву, що була не така знищена як опущена, продано до села Мокротина, де вона простояла ще мало не століття.

Десь у перших роках XVI. в. повстала на південному склоні пізнійшого „Кайзервальду", при кінцевому вилеті нин. вулиці Генінга, вбога і нічим незамітна церковця Чесного Хреста. З її історії знаємо покищо стільки, що при церкві не було формального брацтва, що пожертви прихожан на „потребу ґвалтовную" були мінімальні, та що чесно хрестські парохи не грішили тверезістю, коли до неї мусів їх закликати канонічний візитатор. Була це одна з периферійних парохій, злиденна і не приманююча ані духовників, а тим менше увагу істориків. Колиж в 1786 р. нашу церковцю скасовано, то частину її кладовища замінено на міський смітник а частину на пісківню. Ще в 60-их рр. м. в. добувано відтіля разом з піском — кістки та напів-спорохнавілі домовини чесно-хрестських парохіян.

Колиж в 1925 р. личаківські українці забажали звеличати місце колишньої церкви хрестом, то магістрат не дав на це дозволу...

В 1630 р. затверджено привілеями парохію Різдва Богородиці, поміж Тарнавкою і Болонням, на периферії жовківського передмістя. В 1710 р. поставлено нову церкву, як і її попередниця, деревляну; при недостачі грунтів і надань удержували парохіяни свою церкву „власним промислом". Підчас касаційної завірюхи, Зборово-Тарнавська церква впала одною з перших а її ерекціональний грунт перейшов у руки якогось Веніямина Шнайдра.

До істнуючих у Львові від давен-давніх двох василіянських монастирів св. Юрія і св. Онуфрія, прибули в половині XVII. в. два нові — один св. Івана Богослова мужеський, а другий Введенія — жіночий.

Осново-положником Івано-Богословського монастиря був бездітний міщанин Семен Содома, який придбаний під Високим Замком фільварок — там де нині заведення Кісельки — призначив під будову монастиря. Екзекуцію своєї останньої волі доручив богоугодний Содома микулинському пресбітерові і в той час львівському намісникові о. Семенові Шимковичеві. Кілька літ по завіщанні стояв уже на грунті деревляний монастир і церква. Одначе вже в 1648 р. оборонці Львова, лякаючись Хмельницького, підпалили монастир, так, що властиве життя й розвиток монастиря почалися щойно по Хмельниччині. Монастир поширює свої мастности, а між своїх ктиторів вписує панів Сатировських та Папарів, від яких до нині зветься закинуте під Підзамчем кладовище „Папарівкою". В 1674 р. виєднав собі монастир привілей Яна III. на нову будівлю, в слід за чим виросли під замком — мурований монастир і також церква, одинока з загинувших на передмістю, що не була деревляною.

На основі списаного в 1769 р. інвентаря монастирських мастностей можемо ясно уявити собі не тільки матеріяльний стан обителі, але те, що для нас найцікавіше — вигляд монастирської церкви. А була вона, як сказано, мурована з тесаного каменя, мала хрещате заложення, одноповерху дзвіницю над бабинцем, на якій була м. і. горішня каплиця св. Антонія й Теодозія Печерських. В церкву вело двоє дверей — з заходу й півдня, а вся вона була рясно освічена широкими, закратованими вікнами. У фундаментах були гробниці...

Був це зразковий тип хрещатих, атоно молдавських церков, будівля обчислена на століття, дарма, що їй судився такий короткий вік...

Монастир скасовано а церкву знесено до тла разом з гробницями, в яких спочили нібн на „вічний" сон, ціла генерація Папарів, сеніор Ставропігії Степан Несторович Красовський, друкар Михайло Сльозка, київський намісник Антін Радивилівський і богато богато інших...

На місці св. іванського монастиря стоїть нині водолічниче заведення Кісельки, а в його сусідстві доживає свого злиденного віку помонастирське кладовище „Папарівка". Камінь з церкви закупили жиди і поставили собі дві камениці на Старім Ринку...

При вулиці Бальоновій, проти саду пятницької церкви, серед пустого, нині касарняного подвіря стоїть невеличкий одноповерхий будинок з колюмнадою на фасаді. Є це колишній монастир Василіянок, під який поклав угольний камінь Петро Білавський в 1781 р. Проти нього стала колись деревляна церковця Введенія Богородиці у Храм.

Історія цього „Папарського" монастиря сягає в глибину XVI. в. Опікувалися ним Корнякти, молдавські воєводи, львівські владики, але даремні були їхні зусилля. В 1784 р. розігнано черниць, дарма, що вони вдержували себе, монастир і церкву з праці рук, випікаючи проскурки та виливаючи богослужебні свічки. Церковну обстанову (вівтарі) продано до Мацошина в Жовківщині, а ерекціональний грунт, разом з новим монастирським будинком обернуто на казарму.

Поза межами міста опинилися нарешті церкви Покровська в Голоську і Вознесенська в Знесінні, що як істнуючі, висуваються поза рямки нашого огляду.

•

Наскільки це було можливе в побіжному рефераті, ми торкнулися дорогих, хоча затираних і профанованих слідів нашого минулого. Хотілося звернути увагу львівських українців, щоб вони обережніше ходили по вулицях нашого-ненашого Львова. Бо там на зажидівленій площі св. Федора, під 11 ч. Замарстинівської вулиці, на перехрестю вулиць Панської і Баторія, на далекому Болоню, на пісках Кайзервальду, на Збоїщині, в кітловині ставку Кісельки, на Бальоновій вулиці проти Пятниць, там... без хреста спочиває наше Минуле...

Львів, 3. квітня 1927.

До виборах у Варшаві.

Остаточний поділ мандатів. — Скарга комуністів до Найв. Адмін. Трибуналу. — Що задумують „санатори". — Цікавий погляд пос. Грінбавма.

Головний виборчий комітет подав 25. п. м. вислід виборів до міської ради м. Варшави. З поодиноких лист кандидатів на членів міської ради покликано з листи ч. 2 (ППС) 28 радних, а на заступників 15; з листи ч. 4 (загально жидівський робітничий союз „Бунд" у Польщі) 7 (3); з листи ч. 5 (жид. роб. виб. комітет Поалей-Сіон) 3 (1); з листи ч. 11 (виб. комітет польських робітничих і урядничих союзів НПР) 2 (1); з листи ч. 12 (господарський комітет оборони польськости Варшави „народові кола") 47 (24); з листи ч. 16 (жид. нац. бльок) 15 (7); з листи ч. 18 (зєдинений виб. комітет при Цовле Агудат Ізраель) 2 (1); з листи ч. 25 (зєдинені виб. комітети санації міської господарки — пілсудчики) 16 (8). Згідно з 65 уст. виб. регуляміну прислугує кождому виборцеві право заквестіонувати на основі 4. уст. того регуляміну важність виборів на протязі 2 тижнів від хвилі оголошення їх вислідy. Про важність виборів рішає для Варшави міністер внутр. справ у першій і останній інстанції.

Представники уневажненої комуністичної листи ч. 10 задумують вступити на судову дорогу з причини уневажнення їх листи головною виб. комісією при виборах до м. ради у Варшаві. Тому внесуть мабуть до Найвищого Адм. Трибуналу скаргу проти постанови головного виб. комітету. Найв. Адм. Трибунал має рішити, чи ця постанова була справедлива, або чи головний виб. комітет зобовязаний був обмежитися тільки до скреслення назвиск тих кандидатів, котрих пасивне виб. право було заквестіоноване тому, що були судово карані за протидержавну діяльність.

Дня 25. травня відбулося установче засідання кандидатів, що вийшли з листи ч. 25 (зєдинені „санатори"). Вони постановили основати окрему фракцію в міській раді і виступати самостійно. Представником фракції вибрали бувш. мін. Маковського. Кажуть, що „санатори" увійдуть в кооперацію з соціялістами й жидами, з якими матимуть у раді поважну більшість.

У варшавських жидівських часописах появилось інтервю з провідником варшавських сіоністів пос. Грінбавмом у справі виборів до міської ради м. Варшави. Пос. Грінбавм сказав, що зараз від початку був противний створенню нац. жидівського бльоку при участи назадницької Агуди. Зі свого боку радив створити бльок, опертий на інших основах. Але що не бачив прихильности для своїх інтенцій, постановив не втручатися до тих справ і виїхав до Америки. Вислід виборів для жидів уважає пос. Грінбавм фатальним, бо бльок, заключений з реакцією (Агуда) не міг настроїти прихильно прихильників і симпатиків сіонізму до листи ч. 16.

Свято 22. травня.

В Києві утворився дня 22. травня 1917 р. Генеральний Військовий Комітет, що мав дати почин і зорґанізувати Армію У. Н. Р. З того часу датується існування Української Республиканської Армії, до якої увійшли 6. полонею — як осібний корпус Січових Стрільців.

День 22. травня 1917 справедливо вважає український нарід датою відродження свого самостійного війська на Вел. Україні і святкує його як одно з національних свят. Цього року минуло перше десятиліття тієї памятної події.

Наддніпрянська Україна під комуністичною диктатурою не має в нинішні часи ніякої змоги святкувати цеї річниці так, як вона на це заслугувала. Політична велико-українська еміграція всюди обходила святочно день 22. травня як своє національне свято.

Львів відсвяткував цей історичний день разом з придніпрянськими емігрантами поминальними богослуженнями. В битком набитій церкві Преображення станули до панахиди по впавших за волю України вояках У. Н. Р. всім священики: о. мітрат Базюк, о. прал. Кунницький, о. д-р Костельник, о. д-р Лаба, о. Малиновський, о. Кос, о. Пилипець і о. Новосад. Зібрана маса народу не тільки виповнила простору церкву, але й залила вулиці довкола храму — знак, які дорогі їй ці роковини великого здвигу нації до самостійного життя. Бо чиж може бути важніший атрибут самостійности, як своя армія?!

Після панахиди в греко-кат. церкві відбулась кілька годин пізніше друга — в православній. Там відправив панахиду по українськи знаний уже львівській громаді священик-монах з Почаївської Лаври о. Борис. І православна церква виповнилася по береги місцевим громадянством та емігрантами з Великої України.

„Головному Отаманові Симонові Петлюрі і всім воякам, погибшим за волю України, сотвори Господи вічную память!" — просіяв трічі священик і трічі церква разом з хором сповняла неустрашимих борців, що розсіяли свої кости і зросили свою кров на всіх просторах Рідної Землі. Панахиду співав гарно хор Т. Купчинського.

Відслуженням двох панахид покінчилося у Львові свято 22. травня. За мало воно, як на такі великі роковини, але видно обставини не дали відсвяткувати величніше цього свята. Маймо надію, що з кожним роком свято цих роковин буде прибирати все ширші й ширші розміри, аж у вільній, незалежній державі відсвяткуємо їх так, як на те заслугують.

Вічевий рух.

Віче в Коломиї.

Дня 15. травня відбулося в Коломиї в салі Народнього Дому виборче віче, скликане повітовим Комітетом УНДО. Саля не могла помістити всіх учасників, які зійшлися майже з усіх сіл повіту. Реферат про політичне положення українського народу та про вибори до гром. рад виголосив ред. Д. Паліїв зі Львова. По рефераті виязалася дискусія, після чого вибрано повіт. виборчий комітет та доручено йому увійти в порозуміння з виборчим комітетом радикальної партії. Відспіванням національного гимну віче покінчено.

Віче в Гостові.

Заходом Повітового Народнього Комітету УНДО відбулося в неділю, дня 15. травня 1927 року в Гостові, суд. повіт Отинія, віче в справі виборів до громадських рад. Віче отворив о. Микола Стрийський, до президії вибрано господарів Антона Гайдаша й Івана Мельничука, секретарем був Дмитро Федюк. Вичерпуючий реферат виголосив д-р Степан Дрогомирецький, адвокат і голова Пов. Комітету в Отинії. Референт представив рішево законний обсяг ділання громадських рад і війтів та на примірах подав цілу низку надужить теперішних наказних війтів. Відтак обговорив важніші постанови обовязуючої виборчої ординації. Вкінці преленгент начеркнув тактику поступовання при цих громадських виборах. Вічевики ухвалили відповідні резолюції в справі громадської самоуправи. У вічу взяло участь ціле село, як мущини, так і жінки. Віче випало величаво, поважно і було маніфестацією нашої сили в громаді. — Правні поради в справах виборчих з доручення Повітового Комітету буде подавати в своїй канцелярії адвокат д-р Степан Дрогомирецький.

Довірочна нарада в Судовій Вишні.

Дня 18-го травня відбулася довірочна нарада в Судовій Вишні, на котрій обговорено справи, звязані з виборчою акцією в повіті і вирішено скликати в цій справі прилюдне віче в Судовій Вишні на день 25. травня в год. 12-ій в полудне до салі Народнього Дому. Всі присутні погодилися на тому, що виборчий комітет під проводом лікаря Романа Гоцького, вибраний на ширшій нараді в неділю 15-го травня, має занятися тільки виборами в місті Судова Вишня, а для припильнування виборчої акції в повіті мається вибрати повітовий виборчий комітет на вічу дня 25. травня. В дальшій дискусії всі присутні на довірочній нараді відносили ріжні відємні сторінки життя місцевого українського населення, котре нині розбите на дрібні части; присутні з острахом констатували, що повіт занедбаний на кожній ділянці громадського життя. На 28 сіл судового повіту Судова Вишня кльгає ледви 13 кооператив, відновлено ледви 16 читалень, з котрих половина нечинна. В самій Судовій Вишні вишається величавий будинок „Народнього Дому". Але досьогодні надзірна рада не спромоглась урухомити споживчого відділу і вдоволяється тільки гуртівнею соли, а зиски з торговлі мішаними товарами тягнуть чужинці. Молочарство в занепаді: заложена після війни молочарня у Вишні не функціонує, а всі спроби Маслосоюзу розбиваються наслідком затій ріжних деструктивних елементів у місті. У висліді цеї сумної дискусії всі присутні прийшли до переконання, що головним джерелом цього невідрадного стану є недостача якоїнебудь політичної організації в повіті і оперття на якийсь політичний центр. З уваги на те, що таке ходження манівцями і в поодиночку може довести до цілковитої катастрофи, присутні вирішили згуртувати всі здорово й чесно думаючі елементи повіту і приступити до пляново розбудови політичної організації на платформі Українського Нац.-Дем. Обєднання.

Віче в Камінці Струмиловій.

Дня 22-го травня ц. р. відбулося в Камінці Струмиловій велике передвиборче віче. Простора саля „Народнього Дому" ледви змістила прибувших на віче громадян з Камінки Струмилової і довколишних сіл повіту. Віче отворив місцевий адвокат д-р Лев Хомінський. До президії увійшов гром. Гаврило Мулькевич з Камінки Струмилової та гром. Вантух з Дернова. Вичерпуючий реферат про політичне положення українського народу під Польщею виголосив голова УНДО. д-р Дмитро Левицький зі Львова. Справу виборчої ординації до громад пояснив зібраним д-р Лев Хомінський. В дискусії забирали слово численні громадяни, як: Вантух з Дернова, Володимир Лиско з Камінки Струмилової, о. шамб. Михайло Цегельський, д-р Лев Хоминський, Назаревич і Дворянин з Нагорян і інші. Ухвалено одноголосно резолюції, між іншим, щоби всі вступали громадно в члени УНДО. і щоби в кожнім селі заложено громадські комітети. Окрема висказано подяку Центральному Комітетові УНДО. за працю для українського народу. Віче закрив гарною промовою його предсідник гром. Гаврило Мулькевич.

Довірочні наради в Долині.

Дня 12. V. ц. м. відбулася довірочна нарада на місто Долину, що тревала до пізної ночі. Вибрано ширший виборчий комітет з 40 осіб; до тіснішого комітету увійшли: д-р Дереш, д-р Пачовський, Осип Макарович, Стефан Кардаш, Осип Винник. Ухвалено поробити виборчі листи на передмістях та скликати повітову анкету на день 22-го травня, а на день 22-го травня віче для міста Долини. Заінтересування виборами велике.

Дня 20-го травня відбулася довірочна нарада, на котрій було заступлених 20 громад судового округа Долина 60 делегатами. Довірочну нараду відкрив д-р Дереш та пояснив зібраним виборчу ординацію. По довшій дискусії вибрано повітовий виборчий комітет у складі: д-р Дереш — голова, Степан Кардаш, Осип Майхрович, д-р Володимир Іваськевич, Осип Винник та Михайло Зборовський члени. Присутні делегати обіцяли приступити негайно до зорґанізування громадських виборчих комітетів. З днем 24-го травня чинна у нас виборча канцелярія в салі „Церковного Брацтва" біля церкви.

Віче УНДО. в Отинії.

Заходом Повіт. Нар. Комітету на судовий округ Отинія відбулося в неділю пополудні дня 22. травня ц. р. велике віче в просторій стодолі господаря Костя Богаченка. На віче прибули відпоручники майже всіх громад. Всіх присутніх було около 400, в тому богато жінок. Віче відкрив короткою промовою адвокат С. Дрогомирецький, голова Пов. Комітету. До президії вибрано адвоката С. Дрогомирецького як предсідника, Омеляна Атанаського як його заступника, Івана Янішака як секретаря. Реферат про політичне положення українського народу виголосив делегат Центр. Комітету УНДО., ген. секр. Володимир Целевич. Постанови про виборчу ординацію до громад пояснив адвокат С. Дрогомирецький. Учасники ставили богато запитів у справі постанов виборчої ординації, на які давав відповідь п. Володимир Целевич. Ухвалено резолюції в справі громадської самоуправи й організаційний плян виборчої акції. Віче закрив адвокат С. Дрогомирецький.

Довірочна нарада в Белзі.

Дня 15-го ц. м. відбулася в салі читальні „Просвіти" в Белзі довірочна нарада в справі громадських виборів. На салі явилося понад 300 представників громад белзького судового округа, як також богато місцевих міщан. Наради відкрив місцевий адвокат д-р Ілля Салагуб. До президії зборів вибрано директора Галаня Михаїла та гром. Гнатовського Петра з Белза. Делегат ЦК. УНДО п. Дмитро Ерстенюк зі Львова виголосив реферат про сучасне положення українського народу під Польщею та вказав на конечність одноцілого фронту при виборах до громадських рад. Відтак д-р Ілля Салагуб пояснив виборчу ординацію до громад. В дискусії забирали голос гром. Павлюк, Зінко, Сидір і інші. Всі одноздгідно вказували на потребу консолідації наших національних сил при виборах на місцях та радикального поборювання хрунядм. Наради покінчено вибором окружного виборчого комітету та виборчого комітету для міста Белза.

Нарада в Радехові.

Дня 15. травня ц. р. відбулася в Радехові повітова довірочна нарада в справі громадських виборів. Присутніх було около 35 людей, представників 30 громад повіту. Реферати з поясненням виборчої ординації і способу переведення виборів виголосили д-р Селезінка і о. д-р Пеллих. По оживленій дискусії доручено президії Повіт. Нар. Комітету вести агенди повітового виборчого комітету. До екзекутиви входять д-р Селезінка, о. д-р Пеллих і Михайло Панасюк. Настрій нарад був надзвичайно бадьорий. Звідомлення з місць дають надію, що вибори у всіх громадах повіту будуть переведені для нас корисно. Нараду закінчено відспіванням національного гимну.

Нарада в Хирові.

Заходом Повіт. Нар. Комітету відбулася в неділю, дня 15. V. ц. р. в год. 1-ій попол. в Хирові довірочна нарада в справі виборів до громадських рад. На нараді було присутніх 65 відпоручників доокоричних громад. Присутнім представлено ціль і значіння теперішних виборів і пояснено порадник про виборчу ординацію до громадських рад.

Віче в Пісочній.

Дня 15. V. відбулося віче УНДО в Пісочній. На вічу явилось понад 1500 людей, а саме всі мешканці Пісочної і Надітич в комплекті (під проводом тамошнього дяка п. М. Проціва), а дальше люди Рудник, Дроговижа, Миколаєва, Демни, Черниці, як також з жидачівського повіту (з сіл Держів та Кивеці). Прибула й поліція з усіх доокоричних постерунків (около 15). Віче відкрив ядерною промовою п. Михайло Проців з Надітич. Коли він представив зібраним делегата УНДО п. Зиновія Книша, залунали оклики „Слава Обєднанню!" Предсідником віча вибрано гром. Миколу Мороза з Пісочної, заступником гром. Якима Воютинського з Пісочної, секретарем Андрія Мельничина з Надітич. Реферував справу виборів до громадських рад та вияснював виборчу ординацію п. З. Книш. В дискусії забирав голос цілий ряд бесідників, а саме п. М. Проців, Данило Фик, Яким Воютинський з Пісочної і М. Колодій з Миколаєва. З окрема Данило Фик напятнував кирницю роботу супроти читальні „Просвіти" осадженого о. Калинюка, пароха в Пісочній. Ухвалено відповідну резолюцію, пятнуючу роботу о. Калинюка. Віче

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане Редакція не відповідає.

закрив п. Проців коротенькою промовою з закликом „Слава Обєднанню й Українському Народові", що присутні приняли оплесками і грімким „Слава"!

Акція в Бережанщині.

В справі громадських виборів відбулися дня 15. травня ц. р.: 1) Віче під голим небом в Жукові для громад Жуків, Гиновичі і Шумляни. Було присутніх 500 осіб. До президії віча вибрано сел. Панькова з Жукова, на секретаря п. Недільського з Жукова. Реферат про виборчу ординацію виголосив д-р Вол. Бемко. — 2) Довірочні збори в Рекшині в год. 7-мій вечером. Присутніх 80 осіб. Реферував д-р В. Бемко і п. Бородайко. — 3) Довірочні збори в Поручині для громади Поручина і Буща. Реферував п. Петро Березовський з Бережан. — 4) Довірочні збори в Мечищеві. Реферував пк. Людкевич. Присутніх около 20 осіб. — 5) Довірочні збори з Потоках. Мішана польсько-українська громада. Реферував п. Кизима. Присутніх около 100 осіб. — 6) Довірочні збори в Раю. Реферували п. Петро Загаєвич і п. Пеленський. Присутніх до 150 осіб. — 7) Довірочні збори з Литятині. Реферував о. Лонкевич. Присутніх до 20 осіб.

Дня 16-го травня відбулися такі віча і довірочні збори: 1) Віче в Саранчуках для громадян Саранчук і Базниківки. Присутніх около 200 осіб. Проводив парох о. Омелян Кордуба. Реферували д-р В. Бемко і п. Б. Бородайко. 2) Довірочні збори у Вільховці. Присутніх около 80 осіб. Реферував п. Рижевський. — 3) Довірочні збори в Котові. Село мішане, загрожене кольоністами. Реферував д-р В. Бемко і п. Бородайко. Присутніх около 100 осіб. — 4) Довірочні збори в Посухові. Реферував п. Крамарчук. Присутніх около 100 осіб. — 5) Довірочні збори в Лісниках. Реферував п. Крамарчук. — 6) Довірочні збори в Жовніві. Реферував о. Лонкевич. — 7) Довірочні збори в Рибниках. Мішана українсько-кацапсько-польська громада. Реферували д-р В. Бемко і Б. Бородайко. Присутніх около 100 осіб. — 8) Довірочні збори в Тростянці. Реферував п. Любинецький. Присутніх до 20 осіб. По всіх громадах, де відбулися віча чи довірочні наради, повибирано виборчі громадські комітети.

В самих Бережанах відбулися збори дня 13-го травня в 7. год. вечером в салі „Надії". Збори відкрив д-р В. Бемко. До президії вибрано радника В. Кордубу і студ. Б. Бородайка. Пояснення про виборчу ординацію виголосив д-р Бемко. Вибрано виборчий міський комітет, зложений з 25 осіб під проводом радника Володимира Кордуби. В неділю дня 15-го травня скликав комітет віче в Бережанах. Прибуло около 400 осіб. Реферував радник Кордуба.

Повітове віче в Тернополі.

Заходом Повітового Народнього Комітету УНДО. відбулося в середу 18. травня ц. р. велике повітове віче в Тернополі, присвячене справі громадських виборів. Проводили проф. Ілярій Брикович і селянин п. Сцібайло з Мишкович та Іван Білий з Петрикова, секретарювали Пилип Мазепа з Глубічка Великого і Василь Бачинський з Тернополя. Про справу громадських виборів і про виборчий закон реферував д-р Степан Баран. До виборів рішено йти спільно одним національним фронтом. Принято внесок д-ра Остапа Постригача, що домагається зміни виборчої громадської ординації в тому напрямі, як це є при виборах до сойму. П. Бляйка Баранова закликала присутні жінки занятися якнайгорячіше справою надходячих виборів, зокрема взятися масово до голосування. Референтові поодинокі учасники віча задавали ріжні подрібні питання щодо виборчого закону і його примінення, на що д-р Баран давав відповіди і пояснення. Слідно велике заінтересування селян громадськими виборами. Ворожі нам чинники стараються вплинути на наших селянин, щоб не йшли до голосування, бо вибори — це не бабська річ. Обовязком наших свідомих громадян є паралізувати цю акцію, бо нам не сміє пропасти ні один голос. Це велике маніфестаційне віче закінчено відспіванням національного гимну. — Дальші публичні виборчі віча УНДО. відбулися в неділю 22. ц. м. в Товстолузі і в понеділок 23. ц. м. в Микулинцях для громад судового микулинецького повіту; на вічу в Микулинцях реферував д-р Степан Баран.

Заборонене віче в Гнилицях.

Повіт. Народний Комітет на Гнилицький судовий повіт скликав на день 15. травня у до Гнилиці велике віче під голим небом у справі виборів до громадських рад. Ст

роство в Перемишлянах заборонило це віче. Значить — старосту залежить на тому, щоб українці-громадяни не були поінформовані про постанови виборчої ординації до громадських рад і не пішли достаточно підготовані до виборів. Не знаємо, чи це спорадичний випадок, чи одна зі спроб збити український вічевий рух у справі виборів до громадських рад. — *Поінформований.*

Станиславівщина, позір!

В неділю, дня 29. травня 1927 в год. від 10 до 2-ої з полудня відбудеться в театральній салі українського „Сокола" в Станиславові, вул. Третього Мая Віче з таким денним порядком: 1. Отворення віча. 2. Вибір президії. 3. Реферати про самоврядування і громадські вибори. 4 Дискусія. Справи дуже важні. Українці, явіться всі! — Повітовий Народній Комітет УНДО: д-р *Юліян Олесницький* в. р., голова; *Іван Ободяк* в. р., секретар.

ВІДГУКИ ДНЯ.

„Позорище".

До Баку, Азейбарджанської столиці, літав оце аеропляном.

І от що:

— Як би був знав, не полетів би!

І не через те не полетів би, що погано там, чи небезпечно летіти, — сама подорож нашими пасажирськими аеропляноми, крім насолоди, нічого не дає. — а не полетів би я туди ніколи, як би був знав, що зустріну там „племя дикунів-людожерів", що зіпсували до щенту хороший повітряний настрій.

Зустрів я там (аж згадати страшно!) „Украинскую труппу имени Т. Г. Шевченка", що порозліплювала по бакинських парканах великі свої червоні афіші.

Керують тими „шевченківцями" якийсь С. Дорошенко, що править у них за „главного режисера и зав. художественной частью", та якийсь М. Сагайдачний, „ответственный" у них „руководитель".

Грають вони там у помешканні Тюркського роб.-селянського театру.

Ну, знаєте... Бачив я в свойому житті всякі трупи. Всього доводилося на віку. Але, слово чести, я ніколи не міг навіть у думці припустити, щоб щось подібне було на терені Радянського Союзу.

Не зумію я, мабуть, змалювати тут оте „чудо-юдо", бо людських слів не вистачить, дикунських не знаю, а „непечатних" писати не можна... „Надо, — товариші, — відеть, чтоби верїть".

Ну, звичайнож, „№№ пения і гопак по ходу песи".

Ну, звичайнож, репертуар: „Посланець Богдана Хмельницького", історична драма, „Молдавський принц", „з музикою, пением і танцями" „Штукарка", „Мазепа" (по Пушкину), „Ой не ходи, Грицю", „бытовая драма"...

Ну, розуміється, після кожної песи великими буквами приписка: „По ходу песи пение і гопак". Це все так. Алеж яке „пение" і який „гопак"?!

Ну, давайте, — спробую розказати...

* * *

От вам „Посланець Богдана Хмельницького", історична драма. Автора на афіші не показано. Якийсь там „пан" хотів убити вдовиного сина, та не вбив, тільки поранив, і він десь зник. Удова та, не знаючи цього нічого, виходить заміж за того пана. Потім той син вертається додому з війська Богдана Хмельницького. Його ніхто не пізнає, він говорить панові, що знає вдовиного того сина, пан його підкуповує вбити сина, він говорить, що він уже його вбив, дає на це докази, мати це чує, хоче вбити його, тобто свого сина, бо не знає, що її син і т. д.

Я не дивився до кінця, — на дві тільки дії сили вистачило, — але спочатку така „зав'язка", що менше як 4—5 трупами справа вже не скінчиться.

Гра акторська?! Давайте краще про це не говорити. Бачили отару баранів під електричним світлом? Ото така й гра! Одно мекне, друге мекне, а потім — разом. Маса, значить.

Найталановитіший із акторів (ну ясно — комік!) грав ролю слуги, на манір Омелька з „Бурлака". Талант! Великий ситуаційний у глядача він викликав увесь час тим, що одчиняв задом двері.

Вдарне його, те місце, де в його талант сидить, — та як ужарить у двері — так двері й розскочуться!

Глядач — го-го-го! Го!

Далі „по ходу действия пение і гопак" („гопак" — великими буквами).

Отут уже-да!

Починається це „по ходу действия" так. Вбігає служниця:

Пані, там хлопці та дівчата їдуть. Може покликати, щоб заспівали?!

— Та й клич!

Вривається банда в папахах, у червоних штанах, дівчата в корсетках у позасижуваних мухами квітках, і в черевичках-човниках (модних), а деякі так просто в отих хатніх шльопанцях.

Моррріди?! Господи, тиж бачив, кого ти творив?!

Починається „пение" під „оркестр под управлением". Співають „Ой, на горі васильочки сходять". Чергування дикого реву з хрипучим піаніссімо. А що мене завжди в пропасницю кидало, — це кінець кожної пісні у виконанні отаких „хорів". Знаєте, коли перед останнім акордом все припиняється: стає музика, стає хор... І раптом надимаються всі, й рвуть останній акорд. Рвуть з виряченими очима співаки, аж присідають та рвуть, ріжуть скрипки, дують сурми й гремить барабан. Щось таке неч ване робиться. Гойдаються лямпки, дрижать вікна, одчиняються в фойє двері.

Рвонули!!!

Тоді:

— А давайте веселішого!

— Давайте!

Боже мій, Господи!

Туж уже смерч, ураган, вихор.

Маса крутиться на заднім плані, а з неї з маси, вилітають пари. Вилітають з гиком, з галасом, з ревом. „Кавалер" кида об землю шапку, кричить щось пронизливе, стрибає вгору, бє або ногами або просто задом об землю і... пішов. Він „виделує" на і ногами, і руками, і спиною, і задом, і животом. Він вигукує, кричить, лящить, рррявчить.

А решта, позакладавши пальці в рота, свистять.

„Дама" плиже павою, мотає головою, лискає в долоні, і лящить:

— Іх! Іх! Іх!

Наче її хтось за найпекучіше місце — щип! щип! щип!

Слово чести, не брешу.

І так пар вісім або десять підряд.

Я, їй богу, думав, що такого вже нема.

Я думав: ну трупа, ну побутова, ну з гопаком, але щоб отаке було — слово чести, не припускав.

А як вам подобається Гриць („Ой не ходи Грицю") у кавказькій бурці й у кавказькій папасі?

А дівчата в „Гриці" в кавказьких папахах (зима!) і в черевичках-шльопанцях (бо зима!)?

А Хома загримированый Мефістофелем? Чортом?! Їй Богу, правда! Грав Хому Сагайдачний, „ответственный руководитель".

А вихор різаного великими шматками паперу?! (Сніг!)...

Під оцим усім написано:

„Постановка С. Г. Дорошенко".

Так і написано „постановка"... до ката у стовпи його булоб поставило!

* * *

Товариші! Все це зветься: „Украинская труппа им. Т. Г. Шевченка".

Товариші! Ці „трупи" репрезентують нашу театральну культуру по братських нам республіках.

Т-о-в-а-р-иш! Невже-ж нічого не можна зробити? Невже не можна припинити всю цю „гнусь"?

Їх же сила цих „українських труп" бродить по Союзу.

Може мишак, або ціаністий калій допоможе, коли не можна порозумітися між собою Головполітосвітам окремих республік?

Я знаю, що говоритимуть:

— Вони члени профспілки Робмис, вони трудящі, вони, вони, вони.

Я це знаю...

Але не забувайте, що Україна теж член спілки вільних республік і паплюжити її ріжним Сагайдачним та Дорошенкам дозволити не можна.

—

P. S. Хай простить мені О. Г. Шляхтер, що я без його дозволу написав через бакинську газету „ноту" протеста до Азейбарджанської Політосвіти, що вона допускає і в себе профанацію театральної культури Радянської України. Війни з цього між Азейбарджаном та Україною не буде, та не буде мабуть і користи. Гопакуватимуть і далі ріжні Сагайдачні.

Рішучих заходів треба.

(„Вісти".) **Остап Вишня.**

Канада зірвала договір із СРСР.

Льондон, 26. травня 1927.

Аг. Райтера подає з Отави, що канадійський уряд ухвалив виповісти торговельне порозуміння з СРСР, підписане в 1925 р. Канадійський премієр сказав, що хоч із документів, які має уряд, не виходить виразно, що більшовицький торг. комісаріят у Монтреалі вів у Канаді шпіонажу або переворотову акцію, то всетаки стверджено, що більшовицька місія діяльністю своєю нарушила торг. порозуміння, яке є між обома державами. Торкається це передовсім уступу порозуміння, на основі якого СРСР. зобовязався здержатися від усякої переворотової акції і пропаганди проти інституцій британської імперії.

Ліквідація дипльоматичного представництва.

Льондон, 26. травня 1927.

З Отави подають: Президент ради міністрів візвав до себе шефа торг. комісаріяту і повідомив його, що кабінет постановив виповісти торг. договір із СРСР. Шеф більшовицької місії відповів, що дипл. представництво в Канаді буде негайно замкнене, але торговельна місія мусить працювати ще якийсь час, щоби покінчити зачату діяльність.

СРСР. готов до війни?

Берлін, 26. травня 1927.

Аг. „Тел. Уніон" подає вістку від свого рижського кореспондента, що воєнний комісар більшовицького уряду Ворошилов проголосив денний приказ, у якім повідомляє армію і фльоту про зірвання взаємин із Англією. Іниший його денний приказ взиває армію і фльоту, щоби була готова до оборони СРСР. У кронштадській фортеці проголошено мабуть воєнний стан. Більшовицьким кораблям заборонено причалювати до британських пристаней.

Відповідальність складають на англ. уряд.

Льондон, 26. травня 1927.

Більшовицький шарже д'афер помістив у пресі комунікат, у якім висловлює жаль з приводу рішення британського уряду про зірвання дипл. взаємин і виповідження торг. договору на основі сумнівних претекстів. Цілу відповідальність за зірвання взаємин приписує представник СРСР англійському урядові.

Японія зірве взаємини з СРСР.?

Льондон, 26. травня 1927.

З Шангаю повідомляють: Ґ звязи з зірванням англ.-більшовицьких взаємин китайські урядові кола слідкують із зацікавленням поведінку Японії. Думають тут, що колиб Японія зірвала взаємини з СРСР, було би це ще шкідливіше для більшовицької акції в Китаю, як англійське рішення.

Вияснення Чемберлена.

Льондон, 26. травня 1927.

Відповідаючи в палаті громад пос. Кляйнсові (Лейбур Парті), Чемберлен заявив, що уряд має дуже богато доказів, яких скількість постійно росте, що в усіх частях світа, де є лише неспокійні й збунтовані елементи, більшовицький уряд усе старався використати цю обставину, аби довести до революції, спеціяльно там, де наслідком цього могли потерпіти інтереси Англії. Неправдою є — говорив Чемберлен — начеб я підчас мого побуту в Римі і Женеві старався створити протибільшовицьку унію. Теперішний англ. уряд веде мирну політику і піддержує Лігу Націй, а одинокий більшовицький уряд відмовився співпрацювати у Женеві і Льокарно. Уряд СРСР є ворожий до Ліги Націй і її мети, а таксамо до британської імперії. Уряд відкидає внесення пос. Кляйнса (пос. Кляйнс домагався переведення слідства в справі англ.-більшовицького інциденту) і звертається до палати, щоби виразно висловила йому довіря, та щоб вгробувала його становище. На випадок відмови уряд знатиме, що велить йому зробити обовязок.

Лет Льос Анджельос—Токіо.

Льондон, 26. травня 1927.

Кіно-театральний предстваник із Голівуду Сідней Шраймен визначив нагороду 30.000 дол. для того, хто перелетить без перестанку на віддалі Льос Анджельос—Токіо. Віддаль між цими двома містами виносить 5.000 км.

Похорони д-ра Вол. Бачинського.

Львів, 27. травня 1927.

Вчора в 5. год. пополудні з передпохоронного дому при вул. Кохановського відбулися похорони трагічно помершого д-ра Вол. Бачинського при незвичайно численній участи українського громадянства. Було також богато поляків і жидів, приятелів і знайомих Покійного.

Похорони вели оо. Пасецький, Томович, Лопатинський і Кишакевич, співав хор під управою п. Купчинського. За домовиною, на якій були вінці від родини, приятелів, службовиків „Дністра" й ін., йшла найближча рідня Покійного, а за нею непроглядні, кількатисячні маси народу. Стільки народу на похоронах Львів уже давно не бачив. Жалібний похід перейшов довжезною лавою ул. Кохановського і св. Петра і з невеличкою фреквенцією дійшов до того місця на Личаківському цвинтарі, де мали спочити тлінні останки Покійного.

Після церковної відправи промовив над домовиною д-р Михайло Волошин, що сердечними словами прощав Покійного від Союзу українських адвокатів, спиняючись зокрема над діяльністю пок. Бачинського в Підгаєччині. Потім промовляв іменем українських товариств і приятелів Покійного д-р Ярослав Олесницький. Бесідник змалював ширше заслуги пок. Бачинського для нашого національного відродження, згадав і про знамениту брошуру Покійного п. з. „Наша школа в ярмі". Останній промовляв іменем службовиків „Дністра" п. Ілля Пак, дякуючи Покійному за те, що на становищі директора „Дністра" ставився завсіди незвичайно прихильно до всіх слушних постулятів і домагань персоналу цеї установи.

Могутньо-тужливим „Со святими упокой", відспіваним хором п. Купчинського, похорони закінчилися.

НОВИНКИ.

— **Гості з Ужгороду у Львові.** Довідуємося, що спортову дружину „Русь", яка сьогодні приїздить з Ужгороду до Львова, веде секретар і завідуючий футболевим відділом „Руси" п. Лаврішин. Як гості приїздять між іншими пп.: Стефан Клочурак, секретар соц.-дем. партії; Василь Штилиха, проф. школи глухо-німих; Іван Мадарас, урядовець шкільного інспекторату; Вацлав Чижек, урядовець господарського уряду й редактор часопису „Подкарпатски Гласи"; Федір Базілевич, артист.

— **„Політика" в спорт?** Перед нами друковане запрошення на раут, що його уладжують українські спортові і руханкові товариства у Львові для повитання і приняття гостей з Ужгороду. В комітеті запрошуючих на цей раут бачимо всі наші важніші спортові й руханкові установи, фігурує там і Сокіл-Батько і Головна Лугова Рада (за підписами пп. Остапа Коберського і Гриця Остаповича), нема тільки, дивним дивом, найрухливішої на терені Львова руханкової установи: Центрального Комітету Лугів під проводом заслуженого лугового робітника д-ра Романа Дашкевича. Поминення керованої д-ром Дашкевичем установи в комітеті не смів очевидно вплинути на зменшення фреквенції української публики на спортових змаганнях і на рауті. Але за цей нетакт повинна бути потягнена до приналежної відповідальности президія Українського Спортового Союзу, яка мала відвагу в такім моменті відсувати демонстративно від свята найактивніші елементи українського руханково-пожарного руху в Галичині.

— **На що йдуть гроші податників.** Львівська міська рада ухвалила на днях підмогу в сумі 1.000 зол. на будову костела в Глуховичах, львівського повіту, отже в селі, де є кількох латинників. Треба згадати, що всі костели в підміських „Людових домах" в околицях Львова завдячують своє повстання обильним грошевим підмогам львівської міської ради. На українські культурні і філантропійні установи славна львівська „тимчасова рада" грошей ніколи не має.

— **Новий пресовий декрет у Польщі.** Дня 8. червня ц. р. входить у життя новий пресовий декрет, постанови якого, оголошені свого часу, наробили були богато шуму і викликали бурю протестів. Цей новий декрет не богато ріжниться в дійсности від декрету з 4. листопада 1926 р., відкиненого цілим польським соймом і цілою прилюдною опінією Польщі.

— **Більшовицький консуль у Львові** Кіриченко замешкав хвилево в „Народній Гостинниці" при вул. Костюшка. Консуль Кіриченко відвідав воєводу Ґраніка і заповів дальші візити в цьому тижні іншим польським достойникам. Склад більшовицького консуляту покищо неустійнений.

— **Показав, як виглядають польські гроші.** На вул. Сапіги приступив до Капла Квасика (з Давидова) якийсь незнакомий і попросив його, щоб показав йому, як виглядають польські гроші. Коли Квасик вийняв портфель із 140 зол., незнакомий вирвав йому його з рук і втік у тім самім моменті.

— **За вбивство директора школи** Станислава Ліпки засуджено у Варшаві ученика Станислава Лямпіша на 5 літ тяжкої вязниці.

— **Ионетка експедиція.** Шведський учений і дослідник Свен Гедін дістав після довгих заходів дозвіл від китайського уряду прослідити мало відомі простори центральної Азії Пап Те, віддалені 575 км. від Пекіну над Жовтою рікою. Експедиція триватиме 2 роки і її ведуть китайські вчені. Вся добича йде до китайських музеїв, а Свен Гедін дістає для Швеції тільки збірку дуплікатів. І ці важкі умовини він виборов собі тільки своїми особистими прикметами, зєднавши собі довіря підозрливих китайців.

— **Для шахістів.** Боголюбов, переможець у міжнародніх шахових змаганнях у Москві минулого року, поміщує статтю в німецькій пресі, роз'яснюючи причину, чому він не брав участи в останніх змаганнях у Ню Йорку. Він заявляє, що організація тих змагань була наскрізь однобічна і заздалегідь ставила йому і д-рові Ляскерові такі умови і в такій формі, що вони не могли їх приняти. У складанні умов брали також участь самі грачі, головно Капабланка, а не обєктивне жюрі. І таким робом Капабланка був поставлений у найкориснішу ситуацію підчас гри.

— **Світова всячина.** Часописи приносять вістку з Шангаю, що до Ганкоу привезено богато ранених китайських вояків. Це доказує що на фронті Гонан ідуть завзяті бої. Червоні війська в Ганкоу укріплюють фронт на лінії Гонан, де червоні півд. війська борються з півн. армією Чанг-Цо-Ліна. Півд. війська висилають теж богато війська до міста Ву-Чанг (що лежить проти Ганкоу) для оборони перед наступами ген. Гсіє Тао-Іна, союзника Чанг-Кай-Шека. — В політичних колах кажуть, начеб Бріян заявив Чічеріновi що Франція не піде слідами Анґлії, одначе будучина франц.-більшовицьких взаємин залежить від того, чи СРСР. сплатить Франції довги а ця справа стоїть нині на мертвій точці. Коли б СРСР хотів і далі сплату довгів робити залежною від одержання нових кредитів, то дальші переговори будуть зірвані і цим ствердиться чисто теоретичний характер франц.-більшовицьких взаємин. Хоч зовнішня політика Франції не залежить від анґл. політики, то Франція мусить протидіяти пропаґанді III. інтернаціоналу. Словом — коли Москві залежить на вдержанні взаємин з Францією, то повинна уложити ліпші умовини сплати довгів і не субвенціонувати та не піддержувати більшовицьких аґітаторів у Франції. — Румунський король, не зважаючи на заперечення, недужає дальше. Від кількох днів він не приймав їди, наслідком чого є занепокоєння в урядових кругах. Плянований виїзд короля знову пересунено. — Міністр закорд. справ Чехословаччини д-р Бенеш викінчує тепер першу частину своїх споминів, які вийдуть в осени. Його спомини матимуть кілька томів. У них будуть опубліковані вперше документи й акти, що дотичать закордонної акції чеських політиків у часах світової війни.

— **Д-р Іван Курозвць** Львів, зложив на „Український Город" 10 долярів ам. і кличе на довільну квоту д-ра Миколу Шухевича і директора Миколу Заячківського обох у Львові. 2234

Дописи.

Балигород. (*Сумні відносини в нашому суд. повіті*). Наш судовий повіт донедавна належав до Богом і людьми забутих закутин. Тож нічого дивного, що організаційна робота на просвітнім, економічнім і політичнім полі, яку започаткувало пару людей доброї волі, поступає доволі пиняво вперед. Як у самому Балигороді, так і в близькій Стежниці перід веде наша ідейна молодь, яка дає концерти, театральні вистави, але, на жаль, майже все при порожніх салях, бо старші не приходять на них; можливо, їм того не треба. В селі Камениці основано кооперативу і можливо, що небавком і інші села підуть у її сліди. Дуже пожадане було би, щоби в Балигороді осів меткий, діяльний адвокат українець-націоналіст, який одночасно став би політичним організатором Балигородщини. Поле у нас до роботи велике і — запевняємо — дуже вдячне.

Глуховець, Львівщина. (*З подвигів культуртреґерки.*) В селі Глуховець, львівського повіту, управителька школи, осаджена польська „культуртреґерка" Марія Городиська, знов дає нашій пресі занятися її особою. Тиждень тому назад вона розіслала письма до родичів і дітей, яких шкільний вік скінчився, як прим. до Степана Дмитровського, Рузьки Васильковської, Івана Доскочинського, Гринька Сметанюка й інших, в якому грозить, що коли їх діти не будуть ходити до школи, то вона буде карати їх гривною. А звільнить від гривни тільки того, який привезе фіру вапна на будований насильно нею в нашій майже чисто українській громаді (всього на всього є у нас тільки чотири і то мішані, на пів латинницькі родини) польський костьолок! До малесенької Рузьки Дмитровської перед „свєнтом" 3-го мая сказала, що її увільнить від ходження до школи, коли вона поїде з нею до Миколаєва на „польську параду". Така деправація душ нашої дітвори є на денному порядку.

Драматичний конкурс

кооперативи „Український Театр" у Львові.

Вирішення конкурсу.

Кооператива „Український Театр" у Львові розписала минулого року ще весною драматичний конкурс на песу довільного змісту, розмірів одновечірньої вистави, призначивши за найкращу песу премію 100 дол. Речинець конкурсу був продовжений до 1-го вересня 1926 року, тому, що в першій половині року прийшло всього 3 песи. Другий речинець дав кращі наслідки. Разом прислано на конкурс 21 пес, які передано до прочитання й осуду окремому жюрі.

Ось вони: „Айстри", драма, 4 дії; „Барабн", песа, 5 дій; „Брати", песа, 5 дій; „Бус сам вирив руни", істор. драма, 5 дій; „В гірському закутку", песа, 4 дії; „В перехрестю ідей", драма, 5 дій; „Гадюка", народня драма, 5 дій; „Дон-Кіхот з Еттенгайму", песа на 3 дії; „Епільоґ", драм. етюд, 1 дія; „Зруйнування Січи", істор. драма, 5 дій; „Марійка", драма, 5 дій; „Мати", драма, 4 дії; „Молоді парости", драма, 3 дії; „Мрія а дійсність", комедія, 4 дії; „Найкращі гинуть", песа, 3 дії; „Один крок зі шляху", траґедія, 4 дії; „Ордальний суд", істор. драма, 5 дій; „Піду за вами", драм. нарис, 2 дії; „Полове питання", комедія, 4 дії; „Самсон", траґедія, 5 дій; „Чумаки", драм. картини, 4 дії.

Управа кооперативи „Український Театр" запрохала у склад жюрі сім осіб. До нього ввійшли: д-р І. Брик (від „Наук. Тов. ім. Шевченка"), М. Галущинський (від „Просвіти", К. Гриневичева (від „Т-ва письменників і журналістів"), В. Дорошенко, О. Луцький і И. Стадник (кооптовані кооперативою „Український Театр"), і М. Рудницький від кооперативи. Всі члени жюрі згодились виконати свою функцію безкорисно, що, слід признати, треба вважати щедрою жертвою для добра нашої театральної справи, коли зважити, скільки часу мусіли витратити люди, і так перетяжені працею, на совісне прочитання присланих рукописів.

Рішення жюрі.

Члени жюрі погодились більшістю голосів, що песа „Ордальний суд" заслуговує з огляду на свої літературні прикмети на окрему згадку, дарма, що в такому виді вона не надається до сценічної постанови. Песа-ж „Дон Кіхот з Еттенгайму" одержить повну нагороду (100 дол.), коли автор, виявивши свій анонім, зможе доказати, що вона не є ні перекладом ні переробкою, а твором оригінальним і коли схоче піти за вказівками жюрі в поправці песи (нпр. мови)".

Одночасно кооператива „Український Театр" подає до відома всім авторам, які прислали на конкурс свої песи, що вона зверне їм рукописи своїм власним коштом почтою (або особисто), як тільки вони виявлять свою анонімову девізу.

Зі спорту.

„День Українського Спорту".

Бажаючи заінтересувати широкі круги українського громадянства справою фізичного виховання молоді, „Український Спортовий Союз" влаштовує через своїх членів — спортові товариства що року на весні в цілім краю „День Українського Спорту". Цей день має бути переглядом виконаної за рік роботи й осягнених успіхів.

Програма цьогорічного „Дня Українського Спорту" у Львові розложена на два дні: суботу 28. і неділю 29. травня ц. р. В суботу в год. 2·30 попол. передзмагання в копаному мячі двох молодих клюбів: „Українського Студентського Спортового Клюбу", що перший раз виступає до боротьби на зеленій арені, та „Богуна", знаного вже львівській спортовій публиці з амбіції та впертого бажання дорівняти „Україні". Виступ „Українського Студ. Спорт. Клюбу" треба повитати як добрий знак, що наша академічна молодь нарешті зачинає йти за приміром академічної молоді чужинців, яка з завзяттям як от хочби анґлійська, управляє всі спорти, щоб загартувати тіло й духа до пізнішої важкої праці. Змагання викажуть, яким спортовим матеріялом розпоряджає наша академічна молодь та скільки енергії і праці треба ще вложити, щоб дорівняти чужинцям.

Головною точкою програми „Дня Українського Спорту", якої з нетерпеливістю очікують усі наші футболісти та прихильники „України", а за якою слідкуватимуть з далека також запальні футболісти з Ужгороду, є вже першого дня в суботу стріча Спорт. Клюбу „Русь" з Ужгороду з „Україною". Вже в передучорашній замітці подали ми, що „Русь" належить до першоклясних клюбів в Ужгороді, що має добрих стрільців і бігунів та певну оборону і звинного воротаря. А що репрезентує мадярський стиль гри, який полягає передовсім на живім темпі гри, то „Україна", якої грачі так часто розчаровують своїх прихильників опаслістю та повною відсутністю добрих і витревалих бігунів, мусітиме напружити всі сили, щоб видержати темпо гри й не улягти перевазі.

Щоб побіджена дружина мала змогу ще раз спробувати сил та щастя, яке в першім дні її оминуло, відбудуться відплатні змагання зараз на другий день, в неділю 29. ц. м. в год. 4·30 попол.

Перед тими відплатними змаганнями розіграє в год. 3·30 попол. дружина кошикового мяча з Перемишля „Спартанка" змагання за нагороду „Союзу Українок" з львівським „Скуд-ом". Минулої неділі в змаганнях за мистецтво Перемишля „Спартанка" побідила „Веселу Громаду" у відношенні 8:5. Свою перемогу „Спартанка" завдячує добрій обороні та вмілому й певному нападові, який уміє використати кожну нагоду для певного стрілу. Всі члени дружини відзначаються певністю в ловленні мяча та подаванні вперід до нападу, який з кожної позиції стріляє та здобуває кошик за кошиком. „Скуд", знаний львівському спортовому світові з минулорічних побід над усіми львівськими дівочими дружинами, не мав іще змоги цього року показати своїх поступів. Щоб задержати пальму першенства в кошиковому мячі та добути нагороду, мусітимуть члени „Скуд-а" добути якнайбільше дівочої звинности та орієнтаційного змислу, бо противник грізний.

При цих змаганнях наше старше громадянство зможе наглядно переконатися, скільки гарту, волі, завзяття, певности опанування нервів та рухів може осягнути наша дівоча молодь, управляючи спорт.

На змагання прибудуть численно прихильники українського спорту також з провінціяльних міст, з окрема завзяті прихильники „Спартанки" з Перемишля. Для гостей зарезервовані місця на степеницi а вільні треба замовляти вже заздалегідь в домівці „Українського Спортового Союзу" при вул. Руській ч. 18, І. п.

✝ Посмертні згадки.

Олександер Строцький, нотар в Отинії, помер дня 23. ц. м. Покійний був людиною вельми культурною, сильного і рішучого характеру і великого знання. Був добродієм селянства, співфундатором місцевого Народнього Дому. Хоч з переконання був „русским" і пересидів довший час у Талєргофі, у хвилинах всенароднього зриву завжди піддержував національний рух і ніколи не скупив жертв на народні цілі. В. И. П.!

Оповістки.

Виділ Українського Студентського Спортового Клюбу (секція Студентської Громади) подає до відома, що ширші сходини секції відбудуться в неділю дня 29. травня ц. р. в Академічному Домі при вул. Супінського ч. 22. в 10. год. передполуднем. Присутність усіх, що вписалися на лісту У. С. С. К., обовязкова. —

Краєве Т-во Господарське „Сільський Господар" у Львові, вул. Зіморовича 20, просить цією дорогою всі сільсько-господарські організації (кружки „С. Г.", кооперативи чи читальні), а де їх нема, то громадян-рільників, щоби зволили подати Товариству, можливо зараз, виказ сівлок (рядкових і широкометних) в іхньому селі, уживаючих нині в сільському господарстві.

Вступні іспити в українській реформованій реальній ґімназії в Празі (Ч. С. Р.) до І., ІІ., III. IV. V., VII. кляси відбудуться 27. і 28. червня ц. р. Матуральні іспити 30. червня та 1. і 2. липня ц. р. — *Дирекція Ґімназії.*

Ясельщина, позір! Дня 2. червня 1927 р. (на Вознесення) в годині 3-тій пополудні відбудеться в Кремпній, ясельського повіту, в домі гром. Решетара повітовий народній зїзд відпоручників усіх громад жмигородського округа. З огляду на дуже важні актуальні справи проситься всі громади на дотичний зїзд вислати якнайчисленнійше своїх репрезентантів. На зїзді виголосять відповідні реферати делеґати Українського Національно-Демократичного Обєднання з Коросна, Сянока й Перемишля. — За Ініціятивний Комітет: *Ксть Іванина*, Жмигород.

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів, Ринок ч. 10.